

Advokat Jörgen Larsson
Wistrand Advokatbyrå
Box 11920
404 39 Göteborg

Energimarknadsinspektionen ./ Fortum Distribution AB
angående **fastställande av intäktsram för tillsynsperioden 2012-2015 enligt ellagen (1997:857)**

Du får tillfälle att **senast den 1 september 2014** komma in till kammarrätten med ett skriftligt yttrande över bifogade skrivelser (aktbilaga 54-56).

Skickas svar via e-post eller fax behöver du inte skicka in original.

Om du inte yttrar dig inom den angivna tiden kan målet ändå komma att avgöras.

Mikaela Torbe
Telefon direkt 036-15 68 52

Kammarrätten i Jönköping
Avdelning I
Box 2203
550 02 Jönköping

KAMMARRÄTTEN
I JÖNKÖPING

Ink 2014 -08- 1 1

Målnr 61-14
Aktbil 54

YTTRANDE IV

Mål nr 61-14; Energimarknadsinspektionen ./ Fortum Distribution AB

Fortum Distribution AB ("Fortum") får härmed yttra sig enligt följande över Energimarknadsinspektionens ("EI") yttrande den 26 juni 2014 ("Komplettering III") i den del det avser övergångsregeln.

1 Inledning

1. EI:s Komplettering III är uppdelad i två avsnitt, varav ett avser övergångsregeln och ett avser kalkylräntan. EI:s resonemang beträffande kalkylräntan har redan kommenterats i Fortums Yttrande III. I detta Yttrande IV kommenteras endast EI:s resonemang kring övergångsregeln.
2. Fortum vidhåller i sin helhet vad som anförts i Yttrande I beträffande övergångsregeln.
3. Fortum vill särskilt påpeka att Fortum i såväl förvaltningsrätten som kammarrätten framhållit att EI genom övergångsregeln knutit elnätsföretagens tillåtna intäkter till

elnätsföretagens faktiska intäkter under åren 2006 – 2009 utan att göra en analys av om de historiska intäkterna resulterar i en intäktsram som är förenlig med 5 kap. 6 § ellagen. EI förmår fortfarande inte prestera en sådan analys. Det föreligger således alltså inte någon utredning som visar att elnätsföretagen skulle erhålla en rimlig intäktsram i enlighet med ellagens krav om övergångsregeln tillämpades.

4. I de följande bemöter Fortum några av EI:s, främst ekonomiska, resonemang i Komplettering III.

2 EI:s resonemang kring real annuitet och reallinjär metod

5. Komplettering III innehåller ett långt resonemang om valet av metod för fördelning av kapitalkostnader. Som framhölls i Yttrande I är dock valet mellan real annuitet (RA) och reallinjär metod (RL) för fördelning av kapitalkostnader överhuvud inte en fråga i detta mål. EI har inför tillsynsperioden 2012-2015, liksom tidigare år, valt att tillämpa RA-metoden för fördelning av kapitalkostnader.
6. EI anför att RA- och RL-metoderna inte är jämförbara under en enskild tillsynsperiod.¹ Detta är ostridigt och något som Fortum framhöll i Yttrande I till följd av att EI:s påståenden om "överkompensation" byggde just på en jämförelse mellan RA och RL under en enskild tillsynsperiod.
7. EI medger vidare att RA- och RL-metoden är kostnadsneutrala, men framför ett nytt påstående om varför RA-metoden skulle innebära en risk för "överkompensation". Detta påstående bygger på ett resonemang som insinuerar att de reglermässiga avskrivningstiderna skulle vara för korta. EI anför att "[e]lnätsföretag har ett informationsövertag i denna fråga och utifrån deras perspektiv är det fördelaktigt om den reglermässiga avskrivningstiden blir så kort som möjligt. Om avskrivningstiderna är för korta blir följden att kunderna betalar mer än en gång för samma anläggning."²

¹ Komplettering III, punkten 3.2.7.

² Komplettering III, punkten 3.2.6.

8. Det är oklart om EI överhuvud påstår att avskrivningstiderna är för korta. De reglermässiga avskrivningstiderna är emellertid, lika lite som valet mellan RA och RL, en fråga i detta mål. EI har fastställt en reglermässig avskrivningstid. EI har inte visat, eller ens påstått, att elnätsföretagen systematiskt skulle ha underskattat anläggningarnas ekonomiska livslängd och att detta lett till en fört kort reglermässig avskrivningstid. Det föreligger således inte någon anledning att tro att för korta avskrivningstider skulle utgöra en källa till "överkompensation" för elnätsföretagen.
9. EI påstår vidare att *"Runsten menar att nätföretagen mest troligt har använt en linjär metod för sina anläggningar samt en betydligt kortare avskrivningstid än 40 år"* och att elnätsföretagen därmed *"sannolikt tagit ut den högre ersättningen som en linjär metod ger i början av anläggningens livslängd eller till och med redan erhållit full kostnadstäckning för anläggningen för att i slutet av livslängden eller till och med efter livslängden nu ges möjlighet till att ta ut den högre avgiften som RA-metoden tillåter."*³
10. EI:s resonemang är svårförståeligt. Mikael Runsten har aldrig gjort gällande att en linjär metod har använts för att fastställa intäktsramen eller som grund för elnätsföretagens prissättning. EI tycks mena att elnätsföretagen skulle sätta sina priser baserat på den avskrivningsmetod som tillämpas i företagens externa redovisning. Så är inte fallet. Det kan exempelvis noteras att Gullspång Kraft, i en skrivelse år 1997 till dåvarande NUTEK, förklarade sin prissättningsmodell utifrån annuitet. Enligt uppgift har även Vattenfall, som före avregleringen i stor utsträckning styr prissättningen på marknaden, utgått från en annuitetsmodell vid sin prissättning. Båda bolagen har använt en linjär avskrivningsmetod i sin externa redovisning.
11. Som det får förstås anför EI i Komplettering III, som ett nytt och inte tidigare anfört argument för att införa övergångsregeln, att det föreligger en "risk" för att elnät kan hållas i drift längre än den reglermässiga avskrivningstiden om 40 år. EI anför att *"[d]et är av detta skäl som RA-metoden endast gradvis och i takt med att nätföretagen investerar i nya anläggningar bör ges genomslag i metoden för fastställande av intäktsram"*.⁴

³ Komplettering III, punkten 3.2.8.

⁴ Komplettering III, punkten 3.2.9.

12. Den reglemässiga avskrivningstiden och övergångsregeln har överhuvud inte något med varandra att göra och en för kort reglemässig avskrivningstid kan inte heller justeras genom övergångsregeln. Att vissa komponenter bara håller i 35 år eller mindre (och därmed inte kompenseras fullt ut enligt RA-modellen) medan andra möjligtvis håller i 45 år utgör en del av det risktagande som regleringsmodellen lägger på nätägaren. Detta är i linje med den kapacitetsbevarande principen som innebär en större risk att nätägarens kostnad för grundinvesteringen inte kompenseras fullt ut, till skillnad från en förmögenhetsbevarande princip som innebär att kundens betalningar ska garantera nätägaren full kostnadstäckning för grundinvesteringen.⁵
13. Om EI:s uppfattning är att elnäten har en livslängd som vida överstiger 40 år så är detta inte heller något som kommer att vara övergående under de 18 år som EI vid utformningen av övergångsregeln ansett att det ska ta innan RA-metoden får fullt genomslag. Övergångsregeln kan inte och ska inte utgöra en metod för att hantera den reglemässiga avskrivningstiden.

3 EI:s påståenden om den i Domen fastställda intäktsramen

14. I Yttrande I framhölls att EI i sin argumentation och sina beräkningar utgick från att förvaltningsrätten skulle ha beslutat om intäktsramar om 196 miljarder kronor, trots att EI:s företrädare själva medgett att denna siffra endast utgör "*ett teoretiskt räkneexempel*".⁶ Som Fortum påpekade ansökte elnätsföretagen om en intäktsram om totalt ca 183 miljarder kronor. Det föreskrivs uttryckligen i Domen att elnätsföretagen till följd av Domen inte kan få en högre intäktsram än vad de ansökt om.
15. I Komplettering III gör EI gällande att samtliga elnätsföretag skulle ha möjlighet att erhålla en intäktsram enligt Domen genom omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen. Denna bestämmelse är dock avsedd att tillämpas för elnätsföretag som inte valt att överklaga beslut om intäktsram som gått dem emot och inte för att företag ska kunna erhålla en högre intäktsram än vad de ansökt om. Det torde således aldrig bli fråga om

⁵ Se t.ex. Principrapporten, s. 30 ff.

⁶ Se t.ex. avsnitt 12.2 i Yttrande I.

högre intäktsramar för tillsynsperioden 2012-2015 än vad företagen ansökt om, dvs. 183 miljarder kronor.

16. EI påstår vidare att Fortum skulle ha kommunicerat att man *"inte kommer att behöva utnyttja de intäktsramar förvaltningsrätten beslutat om"* (vår understrykning).⁷ EI:s påstående är felaktigt. Fortum har aldrig kommunicerat att Fortum inte skulle "behöva" utnyttja intäktsramarna enligt Domen. Tvärtom anges i den artikel som EI hänvisar till att Bengt Johansson hos Fortum *"betonade att domarna ger företagen ekonomiskt utrymme för att genomföra de investeringar som behövs"*.⁸ Fortum uppgav dock att Fortum inte kommer att utnyttja intäktsramen fullt ut under den nuvarande tillsynsperioden.
17. Intäktsramen utgör den absoluta övre gränsen för elnätsföretagens intäkter. Att elnätsföretagen, av olika anledningar, väljer att inte fullt ut utnyttja intäktsramen – utan utnyttja den möjlighet som finns enligt ellagen att rulla ett eventuellt outnyttjat utrymme vidare till nästa tillsynsperiod – innebär naturligtvis inte att intäktsramen skulle vara felaktigt beräknad eller oskälig i något avseende. Tvärtom måste intäktsramen ge elnätsföretagen visst rörelseutrymme.
18. Fortum har i vissa områden, främst av goodwill-skäl, valt att tillämpa något långsammare prishöjningar än vad som varit möjligt enligt Domen. Detta innebär inte att Domen inte skulle vara korrekt och övergångsregeln berättigad.

4 EI:s ekonomiska resonemang i Komplettering III

4.1 EI:s bristande förståelse för finansiella nyckeltal

19. EI gör i Komplettering III gällande att de redovisningsbaserade måtten avkastning på eget kapital och vinstmarginal *"[t]illsammans ger ... en god grund för att bedöma skäligheten i de intäktsramar som följer av förvaltningsrättens domar, oaktat att varje enskilt mått kan kritiserar för att ensamt inte ge en komplett och rättvisande bild."*⁹

⁷ Komplettering III, punkten 3.3.6.

⁸ Se Bilaga 8 till Yttrande I.

⁹ Komplettering III, punkten 3.4.3.

20. EI:s resonemang tyder alltfjämt på en grundläggande oförståelse för finansiella nyckeltal och deras användbarhet.
21. EI har angett en nivå på två ekonomiska mått (vinstmarginal om 35 % respektive avkastning på eget kapital om 27 %). EI förmår dock inte förklara varför dessa nivåer skulle innebära en "överkompensation" till elnätsföretagen. Både professor emeritus Sven-Erik Johansson och Mikael Runsten har förklarat att traditionella redovisningsmått inte kan användas för "skälighetskontroll" av intäktsramar.
22. Som framgår av Johanssons utlåtande och Runstens analys finns överhuvud inte något som säger att en avkastning på eget kapital på 27 % och en vinstmarginal på 35 % är högt eller lågt. Vinstmarginal utgör inte ens ett mått på lönsamhet utan att hänsyn tas till kapitalomsättningshastigheten. Någon sådan hänsyn har EI inte tagit. Istället påstår EI att vinstmarginal "tillsammans med" avkastning på eget kapital (som EI medger i sig inte ger en rättvisande bild av företagets lönsamhet) skulle ge en god bild av intäktsramarnas skälighet. Påståendet är ogrundat. EI:s redovisningsbaserade mått ger varken var för sig eller tillsammans en rättvisande bild av elnätsföretagens ställning eller intäktsramarnas skälighet.¹⁰

4.2 EI tycks påstå att en höjning av intäktsramen endast får avse nyinvesteringar

23. EI gör gällande att "EI visat att de av nätföretagen aviserade investeringarna för tillsynsperioden 2012-2015 endast motsvarar en bråkdel av de ökade kapitalkostnader som företagen medges ersättning för enligt förvaltningsrättens dom."¹¹ Det är oklart vad EI menar med detta. Intäktsramen ska givetvis inte endast ge elnätsföretagen rimlig ersättning för nyinvesteringar utan också för redan gjorda investeringar.

4.3 Elnätsföretagens historiska underlönsamhet

24. I Mikael Runstens ekonomianalys i Yttrande I visade Runsten att perioden 2008-2012 präglats av underlönsamhet för elnätsföretagen. EI ifrågasätter relevansen av Runstens

¹⁰ Se Yttrande I, avsnitt 12, Runstens analys i Bilaga 1 till Yttrande I samt S-E Johanssons utlåtande i Bilaga 2 till Yttrande I.

¹¹ Komplettering III, punkten 3.4.3.

beräkningar och anför att "[d]essa beräkningar säger ingenting om nätföretagens lönsamhet under de intäktsramar som förvaltningsrätten fastställt"¹².

25. Frågan i detta mål är om EI haft rätt att införa övergångsregeln. Övergångsregeln innebär att elnätsföretagens intäktsramar för åren 2012-2015 bestäms utifrån företagens historiska intäkter. EI har i Komplettering I motiverat övergångsregelns införande med att elnätsföretagens "historiska intäkter [utgör] en god parameter för att skälighetskontrollera" intäktsramarna.¹³ Runstens beräkningar, vilka visar att elnätsföretagen historiskt sett varit underlönsamma, är därmed i högsta grad relevanta. Detsamma gäller EI:s tidigare uttalanden om att elnätsföretagen varit underlönsamma, vilka EI alltjämt underlåter att kommentera.
26. EI anför vidare att Runstens beräkningar är felaktigt utförda eftersom de tycks inkludera även stamnätet. Runsten har hämtat den information som ligger till grund för beräkningarna från EI:s hemsida. I samtliga nu aktuella sammanställningar på EI:s hemsida summeras enbart information gällande företagen i respektive sammanställning. I resultaträkningen för regionnäten omfattar dock summeringen av okänd anledning även stamnät och vissa utlandslinjer, vilket av misstag har förbisetts. Detta har medfört att elnätsföretagens omsättning, avskrivningar och nettoresultat har blivit för höga i Runstens beräkning. Konsekvensen av detta är emellertid att Runsten har överskattat elnätsföretagens lönsamhet något. I själva verket är företagen mer underlönsamma än vad Runsten kom fram till i sin analys. Runsten har uppdaterat sina beräkningar med korrekta ingångsvärden. De uppdaterade beräkningarna biläggs som Bilaga 1 och 2.

Stockholm den 11 augusti 2014

Jonas Eklund

Carl Johan af Petersens

Helena Wanhainen

¹² Komplettering III, punkten 3.6.2.

¹³ Komplettering I, punkten 7.2.1.

BILAGOR

- Bilaga 1** Ekonomie Dr. Mikael Runstens uppdaterade beräkning. (Ersätter tabell 2 i Bilaga 1 till Yttrande I.)
- Bilaga 2** Ekonomie Dr. Mikael Runstens uppdaterade beräkning. (Ersätter tabell 4 i Bilaga 1 till Yttrande I.)

Bilaga 1

Ekonomie Dr. Mikael Runstens uppdaterade beräkning. Ersätter tabell 2 i Bilaga 1 till Yttrande I (Runstens ekonomianalys).

KAMMARRÄTTEN
I JÖNKÖPING

Ink 2014 -08- 1 1

Målnr 61-14
Aktbil 55

RESULTATRÄKNING	MSEK	2008	2009	2010	2011	2012	
Intäkter		31 601	33 600	37 674	38 085	39 718	
Inköp av varor & tjänster		-16 738	-17 724	-19 811	-20 485	-21 004	
Förädlingsvärde		14 862	15 876	17 863	17 600	18 713	
Personalkostnader		-3 042	-2 835	-2 781	-2 665	-2 708	
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)		11 821	13 040	15 082	14 935	16 005	
Avskrivning		-5 482	-5 878	-6 192	-6 366	-6 607	
Resultatandel intressebolag		0	0	0	0	0	
Jämförelsestörande poster (inkl nedskrivningar)		3	0	-1	-2	16	
Rörelseresultat (EBIT)		6 341	7 163	8 889	8 567	9 414	
Finansiella intäkter		206	77	52	122	102	
Finansiella kostnader		-1 524	-1 495	-1 414	-1 309	-1 217	
Resultat före skatt (EBT)		5 023	5 746	7 527	7 380	8 299	
Skatt		-1 308	-1 491	-1 972	-1 971	-2 120	
Nettoresultat		3 715	4 255	5 554	5 409	6 179	
BALANSRÄKNING		2008	2009	2010	2011	2012	
Immateriella rättigheter & Goodwill	480	470	436	255	536	539	
Materiella anläggningstillgångar	89 273	96 234	99 541	102 994	105 130	108 079	
Finansiella anläggningstillgångar	2 539	3 452	3 456	5 214	620	749	
Anläggningstillgångar	92 291	100 157	103 433	108 463	106 287	109 367	
Lager	278	168	185	148	138	167	
Kundfordringar	2 400	2 501	2 362	2 167	2 087	2 274	
Övriga omsättningstillgångar	23 324	22 374	19 725	24 678	26 103	29 466	
Likvida medel och placeringar	2 629	1 763	1 652	1 888	2 149	1 997	
Omsättningstillgångar	28 631	26 806	23 923	28 881	30 477	33 905	
Totala tillgångar	120 923	126 963	127 356	137 344	136 764	143 271	
Eget kapital	52 684	53 927	55 351	58 815	60 554	62 186	
Räntebärande skulder	40 858	47 287	46 390	50 633	47 184	51 176	
Rörelseskuld och uppskjuten skatt	27 982	25 749	25 615	27 896	29 025	29 910	
Eget kapital & skulder	121 523	126 963	127 356	137 344	136 764	143 272	
		2008	2009	2010	2011	2012	Snitt
LÖNSAMHET							
Marginal		20.7%	21.5%	23.7%	22.8%	24.0%	22.6%
Kapitalomsättningshastighet (O/Syss)		0.33	0.33	0.36	0.35	0.36	0.34
Räntabilitet på sysselsatt kapital (Rsyss)		6.7%	7.1%	8.5%	8.0%	8.6%	7.8%
Räntabilitet på eget kapital före skatt (RE _{fs})		9.4%	10.5%	13.2%	12.4%	13.5%	11.8%
Räntabilitet på eget kapital efter skatt (RE _{es})		7.0%	7.8%	9.7%	9.1%	10.1%	8.7%

Tabell 2: *Finansiella data för det svenska elnätet baserat på företagens bokföring så som den är sammanställd av EI. Källa: Excel-filer¹ från Energimarknadsinspektionen med beteckning: Ver: 2.02, Datum: 130926*

¹ Filerna innehåller detaljerad och summerad information avseende dels lokalnäten, dels regionalnäten. En separat fil finns för i) resultaträkningar, ii) tillgångar, iii) eget kapital och skulder. Redovisningsdata för åren 2007-2012 finns tillgängligt i filerna.

Bilaga 2

Ekonomie Dr. Mikael Runstens uppdaterade beräkning. Ersätter tabell 4 i Bilaga 1 till Yttrande I (Runstens ekonomianalys).

KAMMARRÄTTEN
I JÖNKÖPING

Ink 2014-08-11
Mål nr 61-17
Aktbil 56

RESULTATRÄKNING	MSEK	2008	2009	2010	2011	2012	
Intäkter		31 601	33 600	37 674	38 085	39 718	
Inköp av varor & tjänster		-16 738	-17 724	-19 811	-20 485	-21 004	
Förädlingsvärde		14 862	15 876	17 863	17 600	18 713	
Personalkostnader		-3 042	-2 835	-2 781	-2 665	-2 708	
Rörelseresultat före avskrivningar (EBITDA)		11 821	13 040	15 082	14 935	16 005	
Avskrivning		-5 482	-5 878	-6 192	-6 366	-6 607	
Resultatandel intressebolag		0	0	0	0	0	
Jämförelsestörande poster + förändring övervärde		-2 624	1 115	1 055	2 462	1 759	
Rörelseresultat (EBIT)		3 714	8 279	9 945	11 031	11 157	
Finansiella intäkter		206	77	52	122	102	
Finansiella kostnader		-1 524	-1 495	-1 414	-1 309	-1 217	
Resultat före skatt (EBT)		2 396	6 861	8 583	9 844	10 042	
Skatt		-617	-1 784	-2 250	-2 619	-2 578	
Nettoreultat inkl. förändring i övervärde		1 779	5 077	6 333	7 225	7 464	
BALANSRÄKNING		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Immateriella rättigheter & Goodwill	480	470	436	255	536	539	
Materiella anläggningstillgångar till ÄNAV	216 734	221 069	225 490	230 000	234 600	239 292	
Finansiella anläggningstillgångar	2 539	3 452	3 456	5 214	620	749	
Anläggningstillgångar	219 753	224 991	229 382	235 469	235 756	240 580	
Lager	278	168	185	148	138	167	
Kundfordringar	2 400	2 501	2 362	2 167	2 087	2 274	
Övriga omsättningstillgångar	23 324	22 374	19 725	24 678	26 103	29 466	
Likvida medel och placeringar	2 629	1 763	1 652	1 888	2 149	1 997	
Omsättningstillgångar	28 631	26 806	23 923	28 881	30 477	33 905	
Totala tillgångar	248 384	251 797	253 306	264 350	266 234	274 484	
Eget kapital	146 623	145 930	148 176	152 418	155 974	158 890	
Räntebärande skulder	40 858	47 287	46 390	50 633	47 184	51 176	
Rörelseskuld och uppskjuten skatt	61 504	58 580	58 740	61 299	63 076	64 419	
Eget kapital & skulder	248 985	251 798	253 306	264 350	266 234	274 485	
LÖNSAMHET		2008	2009	2010	2011	2012	Snitt
Marginal		12.4%	24.9%	26.5%	29.3%	28.3%	24.3%
Kapitalomsättningshastighet (O/Syss)		0.17	0.17	0.19	0.19	0.19	0.18
Räntabilitet på sysselsatt kapital (Rsyss)		2.1%	4.3%	5.0%	5.5%	5.4%	4.5%
Räntabilitet på eget kapital före skatt (RE _{rs})		1.6%	4.7%	5.7%	6.4%	6.4%	5.0%
Räntabilitet på eget kapital efter skatt (RE _{es})		1.2%	3.5%	4.2%	4.7%	4.7%	3.7%

Tabell 4: *Finansiella data för det svenska elnätet baserat på företagens bokföring så som den är sammanställd av EI. Anläggningvärdet har bytts ut mot Yards uppskattning av det åldersjusterade återanskaffningsvärdet. Följefeffekter av detta värdebyte på eget kapital, skulder och resultat har också genomförts.*